

M. Šrámková utvrdila je i terminologiju, i još jednom ponovila dosadašnje stavove Komisije za narodnu poeziju, po čijim principima je i stvaran ovaj nacionalni katalog balada. Izdanju bi se eventualno mogao zamjeriti neelitan tisak, koji kao da sugerira radni karakter publikacije, a u stvari ona je rezultat dugotrajnog rada s trajnim rezultatima.

Nives Ritig

POEZIJA KREST'JANSKIH PRAZDNIKOV, Vstupitel'naja stat'ja, sostavlenie, podgotovka teksta i primečanija I. I. ZEMCOVSKOGO, 2. izd., Sovetskij pisatel', Leningradskoe otdelenie, Leningrad 1970, 639 str.

I. I. Zemcovski priredio je zanimljivu zbirku ruskih prigodnih pjesama nastalih uz razne gospodarske događaje i crkvene blagdane. Tu su se pod nazivom »Poezija uz seljačke blagdane« prvi put našle u izboru — većinom malo poznate širem krugu čitalaca — najljepše običajno-prigodne pjesme što ih je tijekom tisuću godina stvarao ruski narodni stvaralac i sačuvao ih do naših dana u usmenoj predaji. Čitajući knjigu doznajemo za mnoge pojedinosti o tim pjesmama, koje su u minulim stoljećima zauzimale istaknuto mjesto u životu ruskih seljaka. Uz pjesme upoznajemo i stare ruske običaje, posebno one uz blagdane grupirane oko zimskog i ljetnog solsticija i proljetnog i jesenjeg ekvinocija, što se poklapa i sa starim ruskim kalendarom a istodobno čini i godišnji poljodjelski krug. Zemcovski izborom pjesama potvrđuje da su rusku seljačku poljodjelsku godinu od starine pratili praznici bogati originalnom poezijom, glazbom i plesom i drugim oblicima narodnog stvaralaštva.

Knjiga je sastavljena iz tri dijela: uvodne rasprave (50 str.), tekstova — 750 pjesama (486 str.) i dodatka (100 str.).

Uvodna rasprava »Poezija uz ruske poljodjelske blagdane« podijeljena je u deset poglavlja: u prvom se govori o odnosu gospodarske i kalendarske godine — događajima i blagdanima tijekom godine; u drugom o pjesničkom jezičnom izrazu i realističkim slikama života; u trećem o bogatom repertoaru događaja uz Novu godinu; u četvrtom uz poklade; u petom o proljetnim blagdanima (od 9. ožujka do 23. travnja), u šestom o proljetno-ljetnim blagdanima (Sveto Trojstvo i Duhovi, Petrovo), u sedmom o sudjelovanju žena i djevojaka u ljetnim blagdanima; u osmom o proslavi najdužeg dana u godini i Ivanju (Ivan Kupalo), u devetom o slavljenju žetve i desetom o povijesnim, ekonomskim, psihološkim i drugim uvjetima javljanja obrednih pjesama i njihovu značenju. Da bi čitaoci lakše razumjeli pjesme, Zemcovski ih informira o blagdanima uz koje su pjesme nastajale, navodeći ih 28 (među njima se ističu: doček Nove godine, doček proljeća i svečanosti oko ubiranja plodova). I pjesme uz blagdane i one uz gospodarske radove bile su ispunjene obrednim funkcijama. Ta poezija prema mišljenju Zemcovskog (a s njim se možemo složiti) — predstavlja danas ne samo povijesnu nego i umjetničku vrijednost.

U drugom je dijelu knjige 750 pjesama razvrstano u pet većih grupa (uz božićne i novogodišnje blagdane, uz poklade, uz doček proljeća, uz Sveto Trojstvo i Duhove i uz Ivanje) i u više manjih podgrupa (npr. kolede, napitnice, razne pokladne i proljetne pjesme, jurjevske pjesme, duhovske, petrovske, žetelačke i dr.).

Pjesme predočuju organizaciju seljačke gospodarske godine zasnovane na izmjenama u prirodi. To je potaklo znanstvenike da agrarne blagdane i pjesme nastale uz njih nazovu uvjetno kalendarskim. Naziv, istina, nije naj-sretnije odabran jer je u osnovi podjele agrarnih blagdanskim svetkovina radna aktivnost seljaka, zbog čega se i dijele blagdani u dva osnovna dijela: prvi se odnosi na vrijeme pripremanja i povećavanja uroda, a drugi na doba sabiranja plodova (u Rusiji su to mjeseci kolovoz i rujan). Dakle to su: proslava Nove godine, pokladna nedjelja, doček proljeća, Uskrs, Ivanje, kosidba, žetva. Agrarni su blagdani, kaže Zemcovski, pojava složena i kompleksna pa je nužno da ih proučavaju etnolozi, folkloristi, etnomuzikolozi i drugi istraživači. Folklor je uz te blagdane vrlo raznolik jer ne sadrži samo pjesme nego i uzrečice, poslovice, zagonetke, ritualne poklike, instrumentalnu glazbu, plesove, pantomimu. Stoga autor predlaže njegovo kompleksno istraživanje.

U trećem se dijelu knjige govori o prikupljanju i o izvorima donesenih pjesama. Autor navodi 127 izvora, daje kratke primjedbe uz svaku navedenu pjesmu i donosi rječnik manje poznatih riječi.

Pjesme objavljene u knjizi pretežno su zabilježene u 19. i 20. stoljeću te sadrže više slojeva tradicije i njezinih mijena, no one ujedno omogućuju i uvid u povijesni slijed i razvitak obrednih pjesama u Rusiji.

Ante Nazor

TSCHECHISCHE VOLKSMÄRCHEN, Herausgegeben von OLDŘICH SIROVÁTKA. Die Märchen der Weltliteratur, Eugen Diederichs Verlag, Düsseldorf — Köln 1969, 312 str.

BULGARISCHE VOLKSMÄRCHEN, Herausgegeben von VACLAV FROLEC. Die Märchen der Weltliteratur, Eugen Diederichs Verlag, Düsseldorf — Köln 1971, 296 str.

Zbirka čeških narodnih pripovijedaka Oldřicha Sirovátke vodi nas do nekoliko spoznaja: o tome kako su za zbirku narodnih pripovijedaka važna mjerila urednika zbirke i koliko on svoje vlastite individualnosti može u nju unijeti; o tome kakve se pogrešne predrasude kriju u uobičajenim shvaćanjima prema kojima su dugotrajnost i razina opće pismenosti u nekoj sredini u obrnutoj proporciji s kvalitetom i omiljenošću narodnih pripovijedaka; o tome kako je za vrijednost pripovijetke presudno značajan osebujan i izvoran stil pripovjedačev i kako taj osebujan stil može biti živo sačuvan i u prijevodu; napokon, o tome na koji način narodne pripovijetke jednoga naroda mogu očitovati nacionalni mentalitet svoje sredine.

Usporedimo li ovu zbirku sa zbirkom Jaromíra. Jecha (*Tschechische Volksmärchen*, Berlin 1961), uvjerit ćemo se o ispravnosti tvrdnje kojom smo naglasili individualnost urednika zbirke: Jechova zbirka, naime, također nedvojbeno reprezentira češke narodne pripovijetke, ali predočuje jedan njihov veoma različit aspekt (o tome govorim u svome prikazu Jechove zbirke u »Narodnoj umjetnosti« knj. 1).

Sirovátkin je pogovor relativno kratak, ali je sadržajan i sveden na bitne ocjene. Taj mu je postupak bio omogućen obilnom dosadašnjom literaturom